

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

EAA – Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn

Ämnesområde

Jordbruk, skogsbruk och fiske

Statistikområde

Jordbrukets ekonomi

Produktkod

JO0205

Referenstid

2023

Kontaktuppgifter

Typ	Uppgift
Statistikansvarig myndighet	Jordbruksverket
Kontaktinformation	Kristin Gustafsson Johan Holmer Ulf Svensson
E-post	statistik@jordbruksverket.se
Telefon	Kristin Gustafsson: 036 - 15 57 54 Johan Holmer: 036 - 15 60 68 Ulf Svensson: 036 - 15 50 74

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.3.1	Urvalsförfarande.....	4
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamlingsmetoder	4
2.4.2	Mätning.....	4
2.4.3	Bortfallsuppföljning	4
2.5	Bearbetningar.....	5
2.6	Granskning.....	5
2.6.1	Granskning under insamlingen	5
2.6.2	Granskning av mikrodata	6
2.6.3	Granskning av makrodata	6
2.6.4	Granskning av redovisning	6
2.7	Skattningsförfarande	7
2.7.1	Principer och antaganden	7
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	7
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	9
2.7.4	Röjandekontroll	10
3	Genomförande	10
3.1	Kvantitativ information.....	12
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	12

1 Statistikens sammanhang

EAA (Economic Accounts for Agriculture) är ett system för statistiska beräkningar av det totala värdet av jordbrukssektorns produktion och kostnaderna för denna produktion. Produktionsvärdet redovisas fördelat på ett antal produktgrupper och kostnaderna redovisas fördelat på kostnadsslag. Vidare redovisas ett antal resultatmått och indikatorer för jordbrukssektorns ekonomiska utveckling.

EAA är en så kallad sammansatt statistik, vilket innebär att underlaget till beräkningarna i huvudsak bygger på redan befintlig statistik.

Statistiken är styrd av en EU-förordning. Före EU-medlemskapet togs motsvarande statistik fram i Sverige i den så kallade sektorskalkylen.

Statistiken används till viss del som underlag till Nationalräkenskaperna.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

Statistiken redovisar jordbrukssektorns intäkter och kostnader fördelade på olika intäkt-, kostnads- och resultatposter i löpande priser och fasta priser. På intäktssidan redovisas även värdet uppdelat på producentpriser och så kallade baspriser (se avsnitt 2.7.2).

2.2 Ramförfarande

EAA baseras i huvudsak på redan befintlig statistik och är därför beroende av ramförfarandet i de ingående källorna.

EAA ska täcka in all jordbruksproduktion med det slutliga målet att beräkna ett värde av all produktion och alla kostnader för denna produktion. Målpopulationen är alla företag i Lantbruksregistret (LBR). LBR omfattar företag som uppfyller något av följande kriterier:

- brukar mer än 2,0 hektar åkermark
- brukar sammanlagt minst 5,0 hektar jordbruksmark
- innehar djurbesättning omfattande minst 10 nötkreatur, eller minst 10 suggor eller 50 grisar, eller minst 20 får och lamm, eller minst 1 000 fjäderfän (inklusive kycklingar)
- driver yrkesmässig trädgårdsodling om minst 2 500 kvadratmeter frilandsareal eller minst 200 kvadratmeter växthusyta.

Utöver de företag som omfattas av LBR ingår även företag med följande verksamheter i målpopulationen:

- uppfödning av hästar
- uppfödning av sällskapsdjur (professionell)
- biodling
- renskötsel
- pälsdjursuppfödning

- uppfödning av vilt i hägn
- entreprenadverksamhet åt andra jordbruksföretag.

Utöver detta kan sådana verksamheter som intäkts- eller kostnadsmässigt inte kan skiljas från jordbruksverksamheten ingå. Denna typ av verksamhet benämns "Sekundära icke-jordbruksaktiviteter". Exempel på sådana verksamheter är maskintjänster utanför sektorn, såsom snöröjning åt kommuner.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

EAA baseras i stort sett helt på redan befintlig statistik och är därför, i förekommande fall, beroende av urvalsförfarandena i de ingående källorna.

Inget urval förekommer vid sammanställningen av EAA.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Ingen del av målpopulationen utesluts vid sammanställningen av EAA.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamlingsmetoder

EAA baseras i huvudsak på redan befintlig statistik/information och innefattar en lång rad källor såsom:

- officiell statistik, producerad vid Jordbruksverket och SCB
- administrativa register
- verksamhetsstatistik från andra myndigheter
- data från branschorganisationer och företag
- expertbedömningar.

Den officiella statistiken hämtas normalt från respektive myndighets webbplats. Uppgifter från myndigheter av karaktären administrativa register och verksamhetsstatistik hämtas in genom respektive myndighets webbsida alternativt direktkontakt med myndigheten via mejl eller telefon. Samma förfaringssätt tillämpas vid datainsamling från branschorganisationer, företag och experter.

2.4.2 Mätning

I EAA används en rad olika källor för att beräkna målstorheterna med olika mätmetoder (se avsnitt 2.4.1). För beskrivningar av hur mätningen av variablerna går till i dessa källor hänvisas till respektive källas dokumentation av mätmetoder.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Inget bortfall förekommer i denna undersökning.

2.5 Bearbetningar

EAA produceras till stor del genom beräkningar som baseras på redan befintlig information. I EAA bearbetas därför inte mikrodata.

I figur A i avsnitt 3 "Genomförande" visas en schematisk bild av det Excelsystem som används för sammanställningen av EAA. Data hämtas in från de källor som används och läggs in i indatafiler. Dessa indatafiler är sedan länkade till beräkningsfiler där beräkningar/bearbetningar görs maskinellt för att sedan länkas till resultatfiler.

När kostnader för insatsvaror och tjänster beräknas görs bearbetningar innan data läggs in i indatafilerna. Dessa går huvudsakligen ut på att aggregerade bokföringsuppgifter från olika konton i kontoplanen förs till respektive kostnadspost i EAA. I vissa fall måste konton delas upp på olika kostnadsslag och en uppräknings görs även för de företag som bedriver verksamhet som inte omfattas av LBR såsom renskötsel och pälsdjursuppfödning (se avsnitt 2.7.2 Skattningsförfaranden för målstorheter).

I ett fåtal fall finns inte data för senaste året tillgängliga. Det kan bero på att data tas fram sent eller att dataunderlag inte tas fram regelbundet. I dessa fall används normalt senast kända värde alternativt en uppskattning baserad på information om utvecklingen i aktuell bransch. Det kan till exempel handla om kontakter med aktörer eller experter där vi ber dem att göra en bedömning av utvecklingen.

Det förekommer också att data uppdateras eller korrigeras i efterhand. När så sker uppdateras även beräkningarna i EAA med dessa nyare data i samband med de definitiva beräkningarna som publiceras i oktober. Revidering av värden för tidigare år kan alltså förekomma.

2.6 Granskning

EAA är en sammansatt statistikprodukt där redan befintlig statistik/information samlas in och bearbetas för att skatta de målstorheter som produkten ska belysa. Den granskning som genomförs är således en granskning av makrodata.

2.6.1 Granskning under insamlingen

Den information som samlas in granskas löpande när den läggs in i beräkningsarken för EAA. Vid större avvikelser från tidigare års värden, eller förväntade värden, undersöks orsakerna. Denna granskning handlar alltså inte om granskning av mikrodata från enskilda undersökningsobjekt utan är snarare en granskning av redan befintliga skattningar av vissa målstorheter som används i beräkningsunderlaget till EAA. Som exempel kan nämnas skörd och genomsnittliga priser för olika grödor. Har det till exempel skett stora förändringar sedan föregående år? Detta är egentligen inte ett ifrågasättande av skattningarna i sig utan ett sätt att dels granska att vi använder rätt skattning (hämtar rätt siffra), dels ett av

flera sätt att upptäcka om metod-, eller definitionsförändringar gjorts i skattningarna av de målstorheter som ingår i EAA. Det senare kan leda till att vi måste hitta andra källor alternativt utveckla nya metoder för att få fram skattningar av de målstorheter som uppfyller kraven i EAA. Se även avsnitt 2.6.3 Granskning av makrodata.

2.6.2 Granskning av mikrodata

EAA bygger till stor del på sammansättning av redan befintliga skattningar av målstorheter. Vid bearbetningen av EAA görs därför inte någon granskning av mikrodata.

2.6.3 Granskning av makrodata

Granskning av makrodata är den huvudsakliga granskning som genomförs. Vid granskningen kontrolleras främst:

- om förändringar jämfört med föregående år är rimliga för respektive publicerad variabel
- om observerade volymförändringar är rimliga. Ett exempel är förändring av volym vete. Överensstämmer den beräknade volymförändringen för vete i EAA mellan två år med förändringen av skörden som är en ingående variabel i beräkningarna?
- om priset förändringar är rimliga
- om data för tidigare år reviderats, vad beror det på? Beror det på metodförändringar, nya källor till information, revideringar som orsakats av att ingående data inte varit slutlig vid publicering av resultaten vid föregående produktionsomgång med mera.

2.6.4 Granskning av redovisning

Jordbruksverket följer en produktionsprocess för framställning av officiell statistik. I denna process ingår två typer av granskning inför publicering.

Dels genomförs en omfattande korrekturläsning som granskar om data och beräkning som presenteras i text, tabblåer och figurer stämmer överens med de data som publiceras i tabellerna. I korrekturläsningen kontrolleras även att publikationen följer den fastlagda mallen för våra publikationer och att språket är lättläsligt och korrekt.

Utöver korrekturläsningen går en granskningsgrupp (bestående av ett antal medarbetare vid Jordbruksverkets statistikenhet) igenom publikationen med avseende på:

- resultatens rimlighet
- publikationens struktur, vad som lyfts fram i text, tabblåer, figurer och rubriker
- om publikationen är lättillgänglig för användarna.

2.7 Skattningsförfarande

De sätt på vilka skattningarna av målstorheterna i EAA tas fram varierar för de olika intäkts- och kostnadsposterna. I detta avsnitt beskrivs de grundläggande principerna för skattningar.

2.7.1 Principer och antaganden

Det finns en mängd modellantaganden i EAA. Som exempel kan nämnas:

- kostnadsuppskattningar avseende insatsvaror och tjänster för den del av populationen som inte täcks in av Lantbruksregistret (LBR). Se avsnitt 2.7.2.
- andel av skörden av fodergrödor som används inom företaget, säljs till andra jordbruksföretag eller säljs utanför sektorn (foderindustrin med mera)
- förluster (svinn).

Modellantaganden bygger främst på expertbedömningar och uppskattningar genom för ändamålet genomförda ad hoc-undersökningar.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Skattningarna av jordbrukssektorns produktionsvärde och kostnader görs i både löpande och fasta priser. Detta beskrivs nedan. För produktionsvärdet skattas ytterligare två målstorheter, produktionsvärdet till producentpriser respektive baspriser. Med produktionsvärde till producentpris avses det belopp som producenterna erhåller för produkterna vid försäljning, medan baspriset även inkluderar produktstöd och skatter. De jordbrukarstöd som för närvarande räknas som produktstöd är nötkreatursstödet samt de nationella stöden för mjölk, slaktgrisar, suggor, getter, potatis, bär och grönsaker samt ägg. Vidare ingår även det statliga pristillägget för renkött. Beräkningen ser ut så här:

- + produktionsvärde till producentpris
- + produktstöd
- produktskatter
- = produktionsvärde till baspris

Skattning av produktionsvärdet i löpande priser

Förenklat görs skattningen av produktionsvärdet i löpande priser genom att multiplicera en volym av aktuell produkt med ett för referensåret beräknat genomsnittligt avräkningspris. Volymen mäts som produktionen minus förluster (i fält och på gården). För vissa produkter tas även hänsyn till lagerförändringar.

För de flesta produkter finns uppgifter om producerade volymer och prisuppgifter tillgängliga via officiell statistik eller annan regelbundet producerad statistik. För några få produkter saknas dock dessa uppgifter och uppskattningar måste då göras.

Skattning av produktionsvärdet i fasta priser

Skattning av intäkter i fasta priser görs genom att deflatera produktionsvärdet för varje produkt i löpande priser med ett prisindex för aktuell produkt.

Skattning av kostnad för insatsvaror och tjänster

Skattningarna av kostnaden för insatsvaror och tjänster görs genom en modell där aggregerade bokföringsdata används. Dessa företag återfinns även i Lantbruksregistret (LBR). Genom att stratifiera företagen utifrån driftsinriktning och standardiserad arbetstid kan den totala kostnaden per kostnadsslag skattas för hela populationen av jordbruksföretag i LBR. Men LBR innehåller inte alla företag i målpopulationen för EAA. I LBR finns till exempel inte företag med endast renskötsel, biodling eller pälsdjursuppfödning representerade. Kostnaderna måste därför justeras upp. Detta görs genom dels en uppskattning av hur stor andel av kostnaden för dessa näringar som ligger utanför LBR samt en uppskattning av hur de fördelar sig på olika kostnadsslag. Dessa uppskattningar är schablonmässigt framtagna.

Det bör påpekas att i kostnadsposten foder ingår även kostnaden för foder som produceras och konsumeras på samma företag.

Kostnaderna för insatsvaror och tjänster beräknas, precis som produktionsvärdet, i både löpande och fasta priser.

Skattning av avskrivningar

Avskrivningarna baseras dels på undersökningen om jordbrukets investeringar i maskiner och redskap och dels på en modellberäkning av jordbrukets investeringar i byggnader. Modellen för byggnadsinvesteringar baseras på en undersökning som upphörde under 1990-talet. Resultaten från denna undersökning skrivs fram med hjälp av årlig data om antalet förprovade stallar.

Avskrivningstiden är 12 år för maskiner och redskap och 25 år för byggnader.

Lönekostnader, arrendekostnader, räntekostnader och ränteintäkter

Dessa poster skattas enligt samma metod som kostnad för insatsvaror och tjänster (se ovan).

Övriga produktionssubventioner

Data hämtas från Jordbruksverkets register över utbetalade stöd och ersättningar.

Resultatmått och indikatorer

De i EAA ingående resultatmått till baspriser tas fram på följande sätt (inom parenteserna visas den kod som används i databasen):

- + Värdet av vegetabilieproduktionen (10000)
- + Värdet av animalieproduktionen (13000)
- + Intäkter från jordbrukstjänster (15000)
- + Intäkter från sekundära icke-jordbruksaktiviteter (17000)
- = *Jordbrukssektorns totala produktionsvärde (18000)*

- Kostnader för insatsvaror och tjänster (19000)
- = *Förädlingsvärde brutto till baspris (20000)*

- Kapitalförslitning (21000)
- = *Förädlingsvärde netto till baspris (22000)*

- + Övriga produktionssubventioner (25000)
- = *Faktorinkomst (26000)*

- Löner och kollektiva avgifter (23000)
- = *Driftsöverskott (27000)*

- Arrende- och hyreskostnader (28000)
- +/- Räntenetto (30000-29000)
- = *Företagsinkomst netto (31000)*

Utöver detta redovisar Eurostat vid inkomstanalyser följande tre så kallade inkomstindikatorer:

Indikator A: Index över real faktorinkomst per årsverke totalt.

Indikator B: Index över real företagsinkomst per oavlönat årsverke.

Indikator C: Real företagsinkomst.

Samtliga indikatorer redovisas i reala termer, det vill säga faktorinkomsten och företagsinkomsten har justerats för inflationen.

Skillnader i skattningsförfarande mellan prognos, preliminära och slutliga skattningar

Vid tidpunkterna för leverans av prognosen och de preliminära beräkningarna till Eurostat, samt publicering av dessa två beräkningar nationellt, är dataunderlaget begränsat. Dessa beräkningar baseras därför till stor del på preliminära uppgifter och bedömningar. Generellt kan man säga att det finns ett bättre underlag för att beräkna produktionsvärdet än kostnaderna.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Inga osäkerhetsmått tas fram för denna undersökning. Bedömningar av enskilda posters osäkerhet baseras på en sammantagen bedömning av de underliggande källornas tillförlitlighet och valda metoder för skattningarna av målstorheterna i EAA.

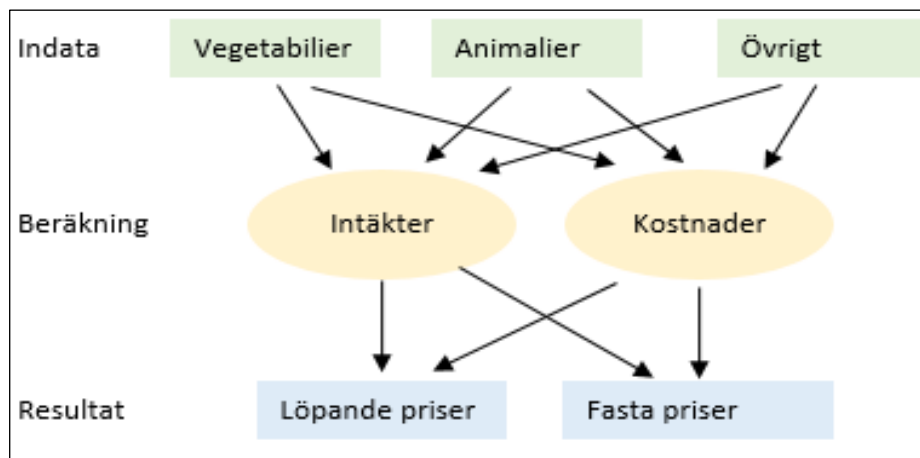
2.7.4 Röjandekontroll

Publicering görs endast för aggregerade grupper. Bedömningen som gjorts är att inga uppgifter behöver skyddas.

3 Genomförande

EAA är uppbyggt i ett Excelbaserat system med ett antal indatafiler, beräkningsfiler och resultatfiler som är länkade med varandra. I figuren nedan visas en förenklad bild av systemet.

Figur A. Schematisk bild över Excel-systemet för EAA

Tablå A visar produktionsprocessen.

Tablå A. Produktionsprocessen i grova drag

Månad	Aktivitet
Februari-juni	Översyn av beräkningsmetoder och källor.
April-augusti	Data för föregående år samlas in och fylls på i indatafilerna allt eftersom de blir tillgängliga.
September	Första resultat tas fram, makrodata granskas och eventuella korrigeringar genomförs. Slutliga resultat fastställs. Statistikrapport, databasfiler, Kvalitetsdeklaration och Statistikens framställning tas fram. Statistikrapport, Kvalitetsdeklaration och Statistikens framställning granskas och korrekturläses. Eventuella korrigeringar genomförs. Leveransfiler till Eurostat görs klara och levereras senast den 30 september.
Oktober	Slutlig statistik publiceras, vanligtvis första veckan i oktober. I mitten av oktober börjar processen med att fylla på indata till prognosen för innevarande år.
November	Arbete med att fylla på indata till prognos. Kring den 20 november tas de första resultaten fram och granskning av makrodata genomförs. Statistikrapport, Kvalitetsdeklaration och Statistikens framställning skrivs, granskas och korrekturläses. Leveransfil till Eurostat förbereds och skickas senast den 30 november.
December	Prognos för innevarande år publiceras första veckan i december. I mitten av december påbörjas processen med att fylla på indata till de preliminära beräkningarna för innevarande år.

Månad	Aktivitet
Januari	Kring den 20 januari tas de första preliminära resultaten fram och granskning av makrodata genomförs. Statistikrapport, Kvalitetsdeklaration och Statistikens framställning skrivs, granskas och korrekturläses. Leveransfil till Eurostat förbereds och skickas senast den 31 mars.
Februari	Preliminära beräkningar publiceras normalt i mitten av februari året efter referensåret.

3.1 Kvantitativ information

Statistiken är en sammanställning av redan befintlig statistik. Kvantitativ information om till exempel populationer och urval är därför inte relevant.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Undersökningen genomfördes som planerat utan avvikelser.